

Klassieke Muziekgeschiedenis Romantiek (1815 – 1880)

In de 19^e eeuw verandert de wereld door de Industriële revolutie. De ontwikkeling van de stoommachine zorgt ervoor dat er machines gemaakt kunnen worden die het werk van de mensen vereenvoudigd. Er ontstaan fabrieken en steden. Veel mensen trekken richting de stad in hoop op werk, met als gevolg dat de steden ontzettend groeien. Dit noemen we urbanisatie. Er vinden ingrijpende maatschappelijke veranderingen plaats. Met name op sociaal-economisch gebied en een toenemende vervreemding van de natuur.

Als reactie hierop proberen de mensen te ontsnappen aan de alledaagse werkelijkheid en zoekt men zijn toevlucht in de wereld van dromen, religie, fantasie, sprookjes, het buitenaardse en idealisering van de natuur. Dit zien we vooral terug in de literatuur en de beeldende kunst, maar ook componisten proberen deze zaken te verklanken. Dit doen ze door zogenaamde programmuziek te componeren. De componist neemt een onderwerp en probeert dit zo goed mogelijk in muziek om te zetten. Zo probeert de componist bijvoorbeeld zijn gevoelens bij het onderwerp te verklanken.

Ook de eigen emoties en stemmingen werden steeds belangrijker in de 19^e eeuwse kunst. Kunstenaars gebruikten de kunst om hun eigen emoties mee vast te leggen of te uiten.

Door de ontwikkeling van de stoommachine lijkt de wereld ook een stuk kleiner te worden. Er worden immers treinen en stoomboten gebouwd waarmee je een stuk sneller kunt reizen. Dit heeft tot gevolg dat er meer handel wordt gevoerd tussen de verschillende landen. Maar gek genoeg heeft het ook tot gevolg dat landen steeds nationalistischer worden. In de kunst uit zich dat door de zogenoemde “Nationale Scholen”. Groepen kunstenaars die volksmuziek verwerken in hun composities en verhalen uit hun eigen land gebruiken als onderwerp als eerbetoon aan hun land.

De politieke macht ligt tijdens de Romantiek bij de gegoede burgerij. De macht van de adel verdwijnt nagenoeg helemaal. Overal in Europa vinden ontwikkelingen plaats waarbij de gegoede burgerij aan de macht komt. Dit heeft tot gevolg dat componisten niet meer aan het hof kunnen werken en dus geen vast inkomen hebben. Componisten en muzikanten ontwikkelen zich in de Romantiek dan ook tot zelfstandige ondernemers die naast composities schrijven ook les geven op instrumenten en zich als dirigent verhuren.

Zoals je bij de Weense Klassieken hebt geleerd was Ludwig van Beethoven degene die de Romantiek introduceerde. We zien het uitkomen van zijn 9^e symfonie dan ook als het begin van de Romantiek. De componist verlegde met deze compositie namelijk alle grenzen. Hij voegde een koor en vier solisten toe aan zijn compositie en noemde het stuk een “Ode aan de Vrede”. Vandaag de dag kennen we het einde van de symfonie nog als het Europese Volkslied.

Het uitbreiden van het orkest zoals Beethoven dit deed is typisch voor de Romantiek. Componisten maakten alle mogelijke combinaties. Voor sommige composities kon het orkest niet groot genoeg zijn, terwijl voor andere er juist weer een hele kleine bezetting nodig was. Door het toevoegen van nieuwe instrumenten aan het orkest (harp, saxofoon) ontstonden er ook nieuwe klankkleuren waar de componisten mee experimenteerden.

Virtuositeit

In de Romantiek was het zo goed mogelijk kunnen bespelen van je instrument erg belangrijk. Componisten verwerkten in hun composities dan ook de meest onmogelijke passages, die veel oefening vergden van degene die het stuk wilde uitvoeren. Vooral voor de piano zijn in de Romantiek veel virtuoze stukken geschreven. Het waren vooral de componisten Liszt en Chopin die dit deden.

Opera

De opera ontwikkeld zich tijdens de Romantiek nog verder door. Naast de gewone “serieuze” opera ontstaan er ook “operettes”. Dit zijn wat luchtigere en vaak grappige opera’s waarbij ook teksten worden gesproken. De melodieën van de operette liggen vaak iets makkelijker in het gehoor dan die van de Opera.

Over het algemeen is muziek en zang het belangrijkste in de opera, maar componist Richard Wagner probeert in zijn opera’s ook andere kunstvormen even belangrijk te maken. Hij noemt zijn opera “Gesamtkunstwerken” wat betekent dat hij muziek, zang, dans, drama en beeldende kunst even belangrijk wil maken in zijn opera’s. Wagner zelf verzint precies hoe alles er uit moet komen te zien. Hij laat zelfs een eigen operagebouw bouwen die aan de eisen van zijn opera’s voldoen.

Het lied

Een nieuwe vorm van compositie uit de Romantiek is het lied. In het lied vinden poëzie en muziek elkaar. De componist zorgt er bij het componeren voor dat de woorden van het gedicht extra kracht worden bijgezet door muziek.

Het was Franz Schubert die gezien kan worden als de meester van de liedkunst. Schubert componeerde in zijn leven ongeveer 600 liederen. Hij bracht deze veelal ten gehore tijdens zogenoemde “Schubertiades”. Schubert nodigde bevriende muzikanten en dichters uit om naar elkaars werk te luisteren.

Schubert componeerde niet alleen maar losse liederen maar ook liederencyclussen. Hierin wordt over meerdere liederen een verhaal verteld. Vaak ging dit verhaal over iemand die op zoek was naar de liefde. De cyclus vertelde dan de reis die de hoofdpersoon moest maken om bij zijn doel te komen.

Dynamiek en tempo

In de Romantiek doet zich op het gebied van tempo en dynamiek een speciale ontwikkeling voor. Was het in de voorgaande periodes zo dat het tempo en de dynamiek niet zo maar konden veranderen, in de Romantiek kon de muziek van het ene op het andere moment van snel naar langzaam gaan of van hard naar zacht.

Alles was immers veroorloofd om het gevoel van de componist te verklanken.